

HODONIMIJA GRADA OMIŠA

Krivić, Marijana

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:172:593763>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-26**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Faculty of humanities and social sciences](#)

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET
ODSJEK ZA HRVATSKI JEZIK I KNJIŽEVNOST

ZAVRŠNI RAD
HODONIMIJA GRADA OMIŠA
MARIJANA KRIVIĆ

SPLIT, 2024.

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET
ODSJEK ZA HRVATSKI JEZIK I KNJIŽEVNOST

ZAVRŠNI RAD
HODONIMIJA GRADA OMIŠA

Studentica: Marijana Krivić

Mentorica: izv. prof. dr. sc. Katarina Lozić Knezović

SPLIT, 2024.

Sadržaj

Sadržaj.....	2
1. Uvod.....	2
1.1. Priko, Stari grad i njihove znamenitosti.....	3
2. Cilj istraživanja	5
3. Metodologija	5
4. Rezultati istraživanja	7
4.1. Ulice i trgovi koji su ime dobili prema imenima svetaca.....	7
4.1.1 Ulica koja je dobila ime prema imenu sveca.....	7
4.2. Dijelovi grada, ulice i trgovi koji su ime dobili prema poznatim osobama	7
4.2.1. Dijelovi grada, ulice i trgovi koji su ime dobili prema povijesnim ličnostima	7
4.2.2. Ulice i trg koji su ime dobili prema poznatim hrvatskim književnicima	9
4.2.2.1. Ulice koje su ime dobile prema poznatim hrvatskim književnicima	9
4.2.2.2. Trg koji je ime dobio prema poznatom hrvatskom književniku	9
4.2.3. Ulice koje su ime dobile prema poznatim Omišanima	10
4.3. Ulice i trgovi koji su dobili ime prema vodama ili prema položaju u odnosu na vode.....	11
4.3.1. Ulice koje su ime dobile prema vodama ili prema položaju u odnosu na vodu.....	11
4.3.2. Dijelovi grada koji su ime dobili prema vodama ili prema položaju u odnosu na vodu	12
4.4. Ulice i trg koji su ime dobile prema drugim toponimima	12
4.4.1. Ulice koje su ime dobile prema drugom toponimu	12
4.4.2. Trg koji je ime dobio prema drugom toponimu	13
4.5. Ulice i dijelovi grada koji su ime dobili prema biljnim vrstama.....	13
4.5.1. Ulice koje su dobile ime prema biljnim vrstama.....	13
4.5.2. Dijelovi grada koji su ime dobili prema biljnim vrstama.....	13
4.6. Ulice koje su dobile ime prema geografskim obilježjima (vrsti tla ili klimatskim obilježjima).....	14
4.7. Ulice koje su dobile ime prema ljudskoj djelatnosti	14
4.8. Ulice koje su ime dobile prema omiškoj gusarskoj tradiciji	14
4.9. Ulica i dio grada koji su ime dobili prema položaju	15
4.9.1. Ulica koja je dobila ime prema položaju.....	15
4.9.2. dio grada koji je dobio ime prema položaju	15
4.10. Ulice čija su imena motivirana važnim događajima iz hrvatske povijesti	15
4.11. Zemljopisni termini u toponimiji	15
4.12. Ulice koje su dobile ime prema građevini.....	16
4.13. Ostalo	16

5. Popis i etimologije hodonima u gradu Omišu	18
6. Zaključak.....	22
7. Sažetak	24
8. Summary	25
9. Literatura	26
Izvori	26

1. Uvod

Grad Omiš smješten je u srednjoj Dalmaciji, na ušću rijeke Cetine u Jadransko more. Proteže se priobalnim i zaobalnim dijelom Splitsko-dalmatinske županije. Povijesno središte grada smješteno je na istočnoj obali rijeke Cetine. Dobru obranu tijekom povijesti grad može zahvaliti svomu iznimnom položaju koji mu je omogućio da razvije bogatu povijesnu i kulturnu baštinu i postane jedan od povijesno zanimljivijih gradova na jadranskoj obali. Sjevernu stranu grada štitila je planina, dok su zidine štitile grad s triju strana. Ostatci zidina u gradu vidljivi su i danas i predstavljaju turističku atrakciju Omiša. Površina grada iznosi 266,2 km², a proteže se od naselja Duće na sjeverozapadu, Brela na jugoistoku i Šestanovca na sjeveroistoku. Prema popisu stanovništva iz 2021. godine u Omišu je živjelo 14 125 stanovnika.¹

Današnje ime Omiša izvodi se iz njegova srednjovjekovnog imena Olmissium, Almivssium. U srednjem je vijeku gusarstvo za Omišane bilo glavni izvor prihoda. Dva su razloga kojima Omišani mogu zahvaliti velik uspjeh svoga gusarskog djelovanja. Prvi je razlog već spomenuti povoljan položaj, dok su drugi razlog bile brze i lagane brodice na vesla, poznatije kao omiške strijele. U vrijeme procvata gusarskih aktivnosti, odnosno u 12. i 13. stoljeću, na čelu omiških gusara bili su knezovi Kačići. Kačići su puna dva stoljeća vodili napade na papinske galije i trgovačke brodove Venecije, Dubrovnika, Splita, Kotora. Pečat omiškoga kneza Nikole Kačića nalazio se na ispravi kojom su Omiš i Dubrovnik uredili međusobne odnose, a pripada najstarijoj skupini pečata na hrvatskom tlu. Danas se čuva u Državnom arhivu u Dubrovniku (Reljanović 2000).

Omiške strijele zalijetale su se sve do Italije i Kotora, a mnogi su primorski gradovi, među kojima su Dubrovnik i Kotor, bili prisiljeni potpisati ugovore s Omišanima i plaćati im danak u zamjenu za slobodnu plovidbu i sigurnost trgovačkih brodova.

U to su se vrijeme ostali stanovnici Omiša bavili uglavnom ribarstvom na ušću rijeke. U spomen na omiške gusare svake se godine održavaju tradicionalne Gusarske večeri na kojima se rekonstruira bitka između Omišana i Mlečana.

Nakon Kačića, gradom su gospodarili knezovi Šubići, obitelj Horvat koja je bila pod zaštitom bosanskoga kralja Tvrtka I., bosanski velmoža Hrvoje Vukčić Hrvatinić, ban Ivaniš Nelipić, obitelj Matka Talovca te bosanski vojvoda Stjepan Kosača. Godine 1409. Ladislav Napuljski prodao je Dalmaciju Mletačkoj Republici, a 1444. godine Omiš priznaje vlast Mletaka te u sastavu Mletačke Republike ostaje sve do 1797. godine. Nakon propasti Venecije

¹ Nacrt – Plan razvoja Grada Omiša do 2030. godine.

<https://omis.hr/wp-content/uploads/2023/07/NACRT-Plan-razvoja-Grada-Omisa-09.01.2023.pdf>

Omiš pada u ruke Austrije i pod njezinom vlašću ostaje do 1805. godine. Od 1805. do 1813. grad je pripadao francuskoj upravi. Nakon pada Napoleona Austrijska uprava zauzima cijelu Dalmaciju, a samim time i Omiš koji pod tom upravom ostaju sve do kraja Prvoga svjetskog rata (Marušić 2018).

1.1. Priko, Stari grad i njihove znamenitosti

Grad Omiš možemo podijeliti na dvije veće gradske cjeline unutar kojih razlikujemo manje dijelove grada. Stari, povijesni dio grada nalazi se s istočne strane rijeke Cetine i u povijesti je bio okružen zidinama. Taj dio nosi ime Stari Grad ili samo Grad i predstavlja srce samoga grada, stare gradske jezgre. U ovom se dijelu grada nalazi većina znamenitosti i turističkih atrakcija. Iznad istočne strane grada, na vrhu Omiške Dinare nalazi se utvrda Starigrad Fortica, odakle se pruža pogled na grad i njegovu okolicu. „Prvi pisani spomen tvrđave pod nazivom Starigrad javlja se 1423. godine, a današnji uvriježeni naziv Fortica je novijeg datuma” (Čečuk 2003: 186).

Druga poznata utvrda nalazi se neposredno iznad grada i naziva se Mirabela ili Peovica, a potječe iz 13. stoljeća. Tvrđava je u povijesti imala ulogu gusarske izvidnice.

*Tako je nad svakim gradom gdje je rijeka
Namjernik što nosi novi dug svježine
I gdje nag se vjetar sa planine skine
Da dotakne pjesmu i bude joj jeka.*

*A pamti li more, taj mudrac bez premca,
Što smo sve Omišu i gdje kob je naša
- Gusari i plemstvo, nauk glagoljaša,
I što su sve skrile naslage vapnenca.*

Jakša Fiamengo; *Pod Mirabelom*

Omiški ljetopis, 2 (2003), *Pjesme* (152 – 163)

Još jedna znamenitost Staroga grada župna je crkva svetoga Mihovila arkanđela, koja potječe iz 17. stoljeća, o čemu svjedoči natpis na pobočnim vratima na latinskom jeziku.

Imotski franjevci 1715. godine, predvođeni fra Stjepanom Vrličem, bježe pred Turcima i dolaze u omišku Rogoznicu, a godinu kasnije pozvani su u Omiš. Tamo su na dar dobili crkvu Gospe od Karmela i u njezinu sklopu sagradili franjevački samostan, što predstavlja znamenitost istočnoga dijela grada.

Drugi veći dio grada naziva se Priko i nalazi se sa zapadne strane toka rijeke Cetine. Stariji dio grada nalazio se na istočnoj obali rijeke Cetine, a prostor današnjega Prika u prošlosti je bio nenaseljen. Lokalno je stanovništvo postupno, zbog potrebe za širenjem, počelo naseljavati i zapadnu obalu Cetine. Priko svoje ime duguje položaju u odnosu na rijeku Cetinu, odnosno položaju prema starom dijelu grada. U odnosu na staru gradsku jezgru, nalazilo s druge strane Cetine i stanovništvo je za dolazak na Priko trebalo prijeći preko rijeke. Šimunović (1986: 249) navodi kako je ime Priko u poljičkoj toponimiji nastalo stvaranjem novoga sklonidbenog uzorka: *priko* (adverb) – *Priko G Prika*.

Priko se nalazilo u sastavu Poljičke Republike koja se prostirala na području između rijeka Cetine i Žrnovnice, a koja je uspostavljena u 13. stoljeću i trajala je sve do 1807. godine. Kada je riječ o Poljičkoj Republici, neizostavno je spomenuti i Poljički statut, pravni dokument zajednice Poljičana. Statut se sastoji se od 116 članaka koji govore o kaznenom, građanskom i procesnom pravu. Novo izdanje Poljičkoga statuta iz 2019. godine navodi: „Poljička je kneževina stoljećima održavala svoju pravnu, upravnu i pravosudnu samosvojnost priznatu od različitih velevlasti čiji se suverenitet smjenjivao na tom prostoru” (Poljički statut, 2019: 11).

Šimunović (1986: 244) primjećuje kako su se Poljičani počeli baviti morem tek u svojoj novijoj povijesti. Naime, opasnost od gusara i naslijedene navike ratara i stočara dovele su do toga da se privlačnost moru nije razvila u onom opsegu u kojem se, s obzirom na geografske pogodnosti, mogla razviti. U ovom se dijelu grada nalaze dvije poznate znamenitosti, a to su Ilirsko sjemenište i crkvica svetoga Petra. Službena stranica grada Omiša navodi da je Ilirsko sjemenište utemeljio splitski nadbiskup Pacifiko Bizzo, 1750. godine. Utemeljio ga je s ciljem odgoja klera u liturgiji na staroslavenskom jeziku. Nad ulazom na istočnom pročelju ploča je s natpisom koji spominje utemeljenje i konačno uređenje 1761.

Crkva svetoga Petra u ispravama se prvi put spominje 1074. godine, za vrijeme vladavine kralja Slavca i predstavlja jedan od najznačajnijih spomenika naše srednjovjekovne arhitekture.

2. Cilj istraživanja

Ovo istraživanje za cilj ima popisati i proučiti etimologije i motivacije imena svih dijelova grada, ulica i gradskih trgova. Time će se ponuditi uvid u gradska obilježja, upoznavanje s poznatim osobama koje potječu iz grada Omiša i njegove okolice, kao i uvid u gradsku kulturu i povijesno važne događaje za grad Omiš.

3. Metodologija

U radu je riječ o hodonimiji grada Omiša. Na temelju dostupnih izvora obrađena su današnja imena i preimenovanja u povijesti grada. Povijesna motivacija za imenovanja u periodu prije 1992. godine obrađena je kroz kontekst društvenih i povijesnih zbivanja u razdoblju Drugoga svjetskog rata. Nakon uvodnoga dijela koji nudi kratak pregled općih i povijesnih informacija o gradu, središnji dio rada bavi se popisivanjem i proučavanjem etimologija i motivacije hodonima na temelju izrađenoga popisa.

U istraživanju je korišteno više izvora, a do rezultata se došlo pomoću samostalno izrađena popisa svih dijelova grada, gradskih ulica i trgova, Omiškoga ljetopisa Župe svetoga Mihovila arkandžela iz 2003. godine te novoga izdanja Poljičkoga statuta iz 2019. godine, u kojemu se (osim pravnih zakona) precizno govori o povijesti Poljičke Republike, u čijem se sastavu nalazio zapadni dio grada Omiša. Prilikom kreiranja popisa dijelova grada, trgova i ulica korištena je odluka o imenovanjima i preimenovanjima² ulica i trgova, objavljene u Službenom glasniku Grada Omiša te Popis ulica koji je objavila Državna geodetska uprava, Ispostava Omiš dana 12. 11. 2007. godine. U provođenju istraživanja korišteni su i internetski izvori kao što je *Nacrt – Plan razvoja grada Omiša do 2030. godine*, Službene stranice grada Omiša te Hrvatski jezični portal.

Za prikaz etimologija hodonima korišteni su rječnici Petra Skoka: *Etimološki rječnik hrvatskog ili srpskog jezika*, Alemka Gluhaka: *Hrvatski etimološki rječnik* te Akademijin rječnik – *Rječnik hrvatskog ili srpskog jezika*.

Popis dijelova grada, ulica i trgova najprije je kategoriziran, odnosno imena se podijelilo u skupine prema razredbenim kriterijima s obzirom na motivaciju. Potom je proučena etimologija i motivacija svakoga imena.

² Rješenje Skupštine općine Omiš o imenovanju i preimenovanju ulica i trgova na području grada Omiša od siječnja 1992. godine. Rješenje o preimenovanju objavljeno u Službenom glasniku grada Grada Omiša, broj 4, 8. lipnja 2000.

U istraživanju splitskih hodonima Lasić (2017: 5) ističe kako su pristupi u istraživanju hodonimije do sada uglavnom bili interdisciplinarnoga karaktera, a da postoji tek nekoliko znanstvenih radova čiji autori istražuju i analiziraju hodonime kao jezičnu, odnosnu onomastičku disciplinu te pretpostavlja kako razlog nedovoljna interesa jezikoslovaca za proučavanje hodonimije kao jezične discipline vjerojatno leži u činjenici da do sada nije bilo većih i važnijih projekata na području hodonimije kao onomastičke discipline. Šimunović (2009: 229) polazi od tvrdnje da se za imena naseljenih gradskih površina i imena ulica i trgova mogu koristiti zajednički kriteriji imenovanja. Šimunović se (2009: 229–264) bavi postankom odabranih gradskih imena i nudi etimološki i onomastički prikaz povijesti razvoja imena pojedinih gradova i utvrda na primorju, u unutrašnjosti današnje Hrvatske i u sjevernoj Hrvatskoj. Jedan je od gradova kojima se bavio i proučavao povijest imena i grad Omiš. Šimunović (2009: 248) navodi kako je predromansko ime Omiša koje glasi *Oneum* danas potvrđeno u nekoliko naselja na primorju. *Oneum* je antičko naselje koje se nalazilo u naselju Baučići kod Omiša. Omiš je zabilježen kao *Almissa*, *Almissus*³. Ime je kroatizirano prelaskom /ã/ u /o/ te palatalizacijom /s/ u /š/ ispred /i/. Metateza likvida izostaje u ovom primjeru. „Iako je /l/ u Olmiš uglavnom nestalo, ime se do danas na Braču izgovara Olmiš...” U antičkom se vremenu grad nazivao *Nestos* ili *Hippus*.

Imena svojim izrazom i doimenskim sadržajem prenose obavijesti o jezičnoj zbilji vremena u kojem su nastala. Ona predstavljaju jednu vrstu nužnosti s kojom se susrećemo u našoj svakodnevnici. Suvremena onomastika danas se bavi imenskom strukturom, funkcioniranjem imena u jeziku i govoru, mijenjanjem imenskih oblika, razlozima tih promjena te praćenjem učestalosti pojavljivanja određenih tipova imena. Kako bi se što jasnije prikazala kompleksnost nekoga imena, nužno je napuštanje jezikoslovnih okvira i zalaženje u područje povijesti, sociologije, etimologije i drugih znanosti (Frančić 2015). Iz svega navedenoga možemo zaključiti kako je onomastički opis nekoga grada nemoguće prikazati bez poznavanja povijesnih i društvenih okolnosti koje su utjecale na njegov razvoj.

Posebno mjesto u onomastici zauzimaju toponimi. U trenutku svoga nastajanja toponimi su imali jasno definirano značenje. Uslijed izloženosti raznim utjecajima toponimi postupno mijenjaju svoje oblike i gube prvotno značenje. Svako povijesno razdoblje na toponimu ostavlja neizbrisive tragove koji ovise o tome koliko se naroda i jezika kroz povijest izmijenilo na nekom području. Važnost toponimije za samu lingvistiku očituje se u činjenici da su toponimi nerijetko stariji od apelativa. Oni su vezani za jedno naselje i prate ga kroz sve promjene naroda

³ Ime grada u razdoblju mletačke vlasti.

i jezika. Toponim na taj način može pružiti uvid u cijeli niz zanimljivih podataka koji se vezuju za mjesto koje toponim označuje, ali i uvid u razvoj jezika i jezičnih elemenata na nekom području (Rogić 1963).

4. Rezultati istraživanja

Rezultati istraživanja prikazuju sačinjen popis svih dijelova grada te ulica i trgova u gradu Omišu. U ovom su poglavlju sva imena s popisa razvrstana u skupine prema uočenim razredbenim kriterijima, to jest prema postanku svakoga pojedinog hodonima. U istraživanju će biti vidljivo koji su motivi prilikom formiranja hodonima najzastupljeniji, a koji se najmanje pojavljuju. Istražena je i povijesna hodonimija grada Omiša te se u poglavlju nudi prikaz imena prije preimenovanja 1992. godine.⁴

4.1. Ulice i trgovi koji su ime dobili prema imenima svetaca

4.1.1 Ulica koja je dobila ime prema imenu sveca

- Ulica Svetog Roka⁵ ime je dobila prema svecu rimokatoličke crkve koji je živio na prijelazu iz 13. u 14. stoljeće.

4.1.2 Trgovi koji su dobili imena prema imenima svetaca

- Trg svetog Mihovila arkandela ime je dobio prema rimokatoličkom svecu i istoimenoj crkvi koja se na njemu nalazi.
- Trg svetog Jeronima nosi ime prema zaštitniku Dalmacije koji je živio na prijelazu iz 5. u 4. stoljeće prije Krista.

4.2. Dijelovi grada, ulice i trgovi koji su ime dobili prema poznatim osobama

4.2.1. Dijelovi grada, ulice i trgovi koji su ime dobili prema povijesnim ličnostima

4.2.1.1 Dijelovi grada koji su ime dobili prema povijesnim ličnostima

- Četvrt kralja Zvonimira imenovana je prema hrvatskom kralju koji je vladao od 1075. do 1089. godine.

⁴ Popis preimenovanja preuzet iz Rješenja Skupštine općine Omiš o imenovanju i preimenovanju ulica i trgova na području grada Omiš od siječnja 1992. godine.

⁵ Ulica Gorana Kovačića 1992. preimenovana je u ulicu Svetoga Roka.

- Četvrt Žarka Dražojevića⁶ nosi ime prema hrvatskom velikašu, vojskovođi, poljičkom knezu i vojvodi iz plemićke obitelji Dražojevića.
- Četvrt Kralja Slavca⁷ ime je dobila prema hrvatskom kralju koji dolazi na prijestolje nakon smrti Petra Krešimira IV. Za Omišane je značajan zato što se crkva svetoga Petra na Priku prvi put spominje 1074. godine, za vrijeme vladavine kralja Slavca.

4.2.1.2. Trgovi koji su ime dobili prema povijesnim ličnostima

- Trg dr. Franje Tuđmana⁸ ime je dobio prema istaknutom političaru i državniku, prvom predsjedniku samostalne Republike Hrvatske.
- Trg Stjepana Radića⁹ imenovan je prema imenu velikana hrvatske povijesti, političaru, književniku, prevoditelju i publicistu.
- Trg kralja Tomislava¹⁰ nosi ime prema hrvatskom kralju iz vladarske kuće Trpimirovića.

4.2.1.3. Ulice koje su ime dobile prema povijesnim ličnostima

- Ulica Ante Starčevića¹¹ ime je dobila prema hrvatskom političaru i književniku koji je ostao zapamćen kao Otac Domovine.
- Ulica Matije Gupca nosi ime prema vođi Seljačke bune koji se borio za prava seljaka u feudalnom uređenju.
- Ulica Petra Preradovića imenovana je prema istaknutom hrvatskom pjesniku i političaru.
- Ulica Jurja Šubića ime je dobila prema knezu iz roda Šubića Bribirskih koji 1280. godine postaje omiški knez.
- Ulica Federika Benkovića imenovana je prema imenu slikara koji je djelovao u razdoblju baroka. Do danas ne postoje pouzdani izvori o njegovu naselju rođenja. Hrvatski bibliografski leksikon navodi kako postoji mogućnost da je Benković rođen upravo u Omišu.

Društvene i političke prilike za vrijeme i nakon Drugoga svjetskog rata bile su glavni motiv u nastanku hodonima prije 1992. godine. Od ukupno 11 popisanih hodonima koji su motivirani povijesnim ličnostima i osobama iz hrvatske povijesti, čak je 6 hodonima preimenovano 1992. godine. Imena koja su poslužila kao motivacija prilikom imenovanja ulica i trgova prije 1992.

⁶ Četvrt 18. listopada 1944. preimenovana je godine 1992. u Četvrt Žarka Dražojevića.

⁷ Četvrt Stipe Družića 1992. godine preimenovana je u Četvrt kralja Slavca.

⁸ Trg Socijalističke revolucije 1992. postaje Trg Žrtava rata, koji je kasnije preimenovan u Trg doktora Franje Tuđmana.

⁹ Trg Bože Kovačića 1992. preimenovan je u Trg Stjepana Radića.

¹⁰ Radnički trg 1992. godine preimenovan je u Trg kralja Tomislava.

¹¹ Ulica Nikole Kačića 1992. godine preimenovana je u ulicu Ante Starčevića.

godine predstavljaju imena istaknutih Omišana, pripadnika Partizanskoga pokreta, poginulih u Drugom svjetskom ratu. Samo je ulica Nikole Kačića bila motivirana omiškom gusarskom tradicijom i slavnom obitelji knezova Kačića. Iz svega navedenoga možemo zaključiti kako su događanja u Drugom svjetskom ratu bila ključna motivacija prilikom imenovanja u razdoblju prije 1992. godine.

4.2.2. Ulice i trg koji su ime dobili prema poznatim hrvatskim književnicima

4.2.2.1. Ulice koje su ime dobile prema poznatim hrvatskim književnicima

- Ulica Marka Marulića¹² ime je dobila prema Ocu Hrvatske Književnosti. Za sobom je ostavio bogat opus na hrvatskom i latinskom jeziku, iz kojeg se posebice izdvaja njegova *Judita*. Marulić je pisanje svoje *Judite* dovršio 22. travnja 1501. godine, posvetivši je don Dujmu Balistriliću. Navedeno djelo prvi je ep koji je ispjevan na hrvatskom jeziku te se u spomen na to 22. travnja svake godine obilježava Dan hrvatskoga jezika. Marulić je s objavom *Judite* sačekao čak 20 godina te je *Judita* objavljena tek 1521. godine.
- Ulica Ivana Gundulića imenovana je prema istaknutom hrvatskom književniku, Dubrovčaninu, koji je živio u 16. i 17. stoljeću. Gundulić je stvarao kanon starije hrvatske književnosti, a među istaknutija djela ubrajaju mu se melodrama *Dubravka*, poema *Suze sina razmetnoga* i ep *Osman*.
- Drage Ivaniševića¹³ imenovana je prema značajnom hrvatskom pjesniku s druge polovine 20. stoljeća. Ivanišević je jedan od prvih hrvatskih modernističkih pjesnika. Rođen je 1907. godine u Trstu, a njega obitelj podrijetlom je iz naselja Jesenice kod Omiša.
- Vladimira Nazora¹⁴ imenovana je prema jednom od najistaknutijih hrvatskih književnika. Rođen je u naselju Postira na otoku Braču 1876. godine. Osim u književnosti, Nazor se istaknuo i svojim političkim djelovanjem. Za vrijeme Drugoga svjetskog rata odlazi u partizane, a po završetku rata postaje predsjednik ZAVNOH-a i prvi predsjednik Narodne Republike Hrvatske.

4.2.2.2. Trg koji je ime dobio prema poznatom hrvatskom književniku

- Trg Ivana Raosa imenovan je prema hrvatskom književniku, učitelju, novinaru i lektoru. Raos je rođen u Medovu Docu 1921. godine. U svom je djelu *Vječno nasmijano nebo* opisao svoje

¹² Ulica Vladimira Nazora 1992. godine preimenovana je u Ulicu Marka Marulića.

¹³ Ulica Vlade Mimice 1992. godine preimenovana je u ulicu Drage Ivaniševića.

¹⁴ Ulica Tonka Pavišića 1992. godine postaje ulica Vladimira Nazora.

djetinjstvo i život u selima Dalmatinske zagore. Njegovo je najpoznatije djelo roman *Prosjaci i sinovi*.

Od ukupno 5 popisanih hodonima čija su imena motivirana istaknutim hrvatskim književnicima, 3 su hodonima preimenovana 1992. godine. Kao motiv za dva imenovanja u razdoblju do 1992. godine poslužila su imena dvojice Omišana istaknutih u Drugom svjetskom ratu. Jedno je imenovanje bilo motivirano istaknutim hrvatskim književnikom. Iz navedenoga se još jednom pokazuje kako su imena istaknutih sudionika Drugoga svjetskog rata bila temeljni motiv u imenovanjima prije 1992. godine.

4.2.3. Ulice koje su ime dobile prema poznatim Omišanima

- Ulica Mile Gojsalić imenovana je prema poljičkoj junakinji koja se istaknula u borbi protiv Turaka. Nerijetke su usporedbe između spomenute junakinje i Marulićeve *Judite*. Naime, Mila je pomogla Poljičanima da poraze i otjeraju moćnu Tursku vojsku. Baš kao što je Judita zavela Holoferna u neprijateljskom taboru, Mila je zavela turskoga Ahmed-pašu te raznijela turski tabor.
- Ulica Josipa Pupačića¹⁵ nosi ime prema istaknutom hrvatskom književniku, kritičaru i jednom od najistaknutijih hrvatskih pjesnika. Rođen je 1928. godine u malenom naselju Slime kod Omiša. 1978. godine tragično je preminuo u avionskoj nesreći, nakon što se zajedno sa suprugom i kćeri vraćao iz Londona. Ostao je zapamćen po svojim pjesmama *Moj križ svejedno gori*, *Tri moja i brata* i po pjesmi *More* koja je po mnogima jedna od najljepših pjesama u povijesti hrvatske književnosti.
- Ulica Joke Kneževića¹⁶ imenovana je prema hrvatskom slikaru i kiparu. Knežević je rođen 1907. godine u naselju Lokva Rogoznica kod Omiša. Radio je kao profesor u Školi primijenjenih umjetnosti u Splitu, a njegovi se kipovi danas nalaze u Omišu i naselju Mimice kod Omiša.
- Ulica Renka Šperca imenovana je prema narodnom heroju koji je rođen u Omišu 1906. godine. Zbog svoje komunističke i revolucionarne djelatnosti uhićen je i osuđen 1939. godine u Lepoglavi. Strijeljan je 1941. godine kod Varaždina, a 12 godina kasnije proglašen je za narodnoga heroja.

¹⁵ Ulica Karla Katalinića 1992. godine postaje Ulica Josipa Pupačića.

¹⁶ Ulica Nikole Buljevića 1992. preimenovana je u ulicu Joke Kneževića.

- Ulica Fra Stjepana Vrlića¹⁷ ime je dobila prema istaknutom franjevcu zaslužnom za izgradnju Franjevačkoga samostana u sklopu crkve Gospe od Karmela.
- Ulica Ivana Katušića¹⁸ imenovana je prema hrvatskom književniku rođenom u Omišu 1923. godine. Hrvatska enciklopedija u svom mrežnom izdanju kaže da je Katušić objavljivao književne i filmske kritike te pripovjednu i putopisnu prozu.
- Milana Marušića¹⁹ nema sigurnih podataka koji govore prema kojem je Marušiću ulica dobila ime. Pretpostavlja se da je riječ o književniku koji je preminuo u Zagrebu 2009. godine. Marušić je u svojim djelima progovarao o komunističkim zločinima u Hrvatskoj.

Od ukupno 7 popisanih hodonima koji su motivirani imenima poznatih Omišana, 5 je hodonima preimenovano 1992. godine. Svih pet hodonima u razdoblju prije 1992. godine bilo je motivirano osobnim imenima Omišana, pripadnika Partizanskoga pokreta, istaknutih u Drugom svjetskom ratu. U današnjem su popisu u najvećoj mjeri zastupljeni istaknuti književnici podrijetlom iz Omiša.

4.3. Ulice i trgovi koji su dobili ime prema vodama ili prema položaju u odnosu na vode

4.3.1. Ulice koje su ime dobile prema vodama ili prema položaju u odnosu na vodu

- Fošal²⁰ je ime dobio prema rječici Foši koja je nekada tuda protjecala. Foša je bila rukavac rijeke Cetine, a zbog potrebe proširenja grada kasnije je zatrpana. Fošal je glavna omiška ulica.
- Ulica Put Vrila imenovana je prema istoimenom dijelu grada u kojem se nalazi.
- Ulica Put Ribnjaka nosi ime prema istoimenom dijelu grada u kojem se nalazi.
- Cetinska cesta imenovana je prema rijeci Cetini. Rijeka Cetina izvire na obroncima Dinare, nedaleko naselja Vrlika. Duga je 105 kilometara i u Jadransko se more ulijeva upravo u Omišu.
- Ulica Brzet²¹ imenovana je prema istoimenom dijelu grada u kojem se nalazi.
- Ulica²² Punta nosi ime prema istoimenom dijelu grada u kojem se nalazi.
- Ulica Slavinj imenovana je prema istoimenom dijelu grada u kojem se nalazi.

¹⁷ Ulica Rina Baučića 1992. godine postaje ulica Fra Stjepana Vrlića.

¹⁸ Ulica Jakova Matulića 1992. preimenovana je u ulicu Ivana Katušića.

¹⁹ Ulica Nikole Lelasa 1992. godine postaje Milana Marušića.

²⁰ Šetaliste prvoboraca 1992. godine postaje Fošal.

²¹ Omladinska ulica 1992. godine postaje Brzet.

²² Ulica Mosorskog odreda 1992. godine postaje Punta.

4.3.2. Dijelovi grada koji su ime dobili prema vodama ili prema položaju u odnosu na vodu

- Vrilo²³ je imenovano prema potočiću Vrilo koji protječe kroz ovaj dio grada.
- Četvrt Ribnjak nosi ime prema rukavcu Cetine koji se nekada tu nalazio. Potočić je bio poznat kao područje bogato ribom, a kasnije je zatrpan zbog potrebe proširenja grada.
- Rika je imenovana prema rijeci Cetini, odnosno prema svom položaju neposredno uz rijeku.
- Brzet nosi ime prema potočiću Brzet koji protječe kroz ovaj dio grada.
- Punta je imenovana prema pojmu *punta*. Punta je vrh kopna koji se pruža u more. Omiška punta s jedne je strane okružena Jadranskim morem, a s druge strane rijekom Cetinom.
- Slavinj je imenovan prema potočiću Slavinju.
- U luci nosi ime prema položaju ulice u odnosu na more i gradsku luku.

Od ukupno 14 hodonima koji su imenovani prema vodama ili prema položaju u odnosu na vodu, 4 su hodonima preimenovana 1992. godine. 3 su hodonima motivirana društvenim i političkim zbivanjima u razdoblju Drugoga svjetskog rata. Jedan je hodonim motiviran osobnim imenom istaknutoga pripadnika Partizanskoga pokreta.

4.4. Ulice i trg koji su ime dobile prema drugim toponimima

4.4.1. Ulice koje su ime dobile prema drugom toponimu

- Vukovarska ulica²⁴ imenovana je prema herojskom gradu Vukovaru. Nakon završetka Domovinskoga rata veliki je broj gradova, u spomen na žrtvu, imenovao svoje ulice prema Gradu Heroju.
- Mosorska ulica nosi ime prema planini Mosor, koja se nalazi u omiškom zaobalju. Mosor je dio gorja Dinarida, a najviši vrh zove se Veliki Kabel i visok je 1 339 metara.
- Put Stare Duće imenovan je prema cesti koja se odvaja od glavnoga dijela Jadranske magistrale i penje se prema starom selu Duće koje se nalazi ispod planine Babnjače. Ovo je selo nekada u prošlosti bilo naseljeno, no nakon izgradnje Jadranske magistrale lokalno se stanovništvo spušta prema moru i tamo se naseljava.
- Put Oneuma imenovan je prema starom povijesnom imenu grada Omiša. Službene stranice Grada Omiša o podrijetlu imena Oneum navode sljedeće: „Podrijetlo naziva grada potječe od

²³ Trg Josipa Lelasa Šalavije 1992. godine preimenovan je u Četvrt Vrilo.

²⁴ Ulica Treće dalmatinske brigade 1992. godine postaje Vukovarska ulica.

slavenske riječi HOLM / HUM, što je prevedenica ilirsko-grčke riječi ONAION / ONEON, a znači brijeg, brdo, mjesto na brijegu ili da je ONEUM prozvan po rijeci Cetini koju su grčki kolonisti u donjem toku zvali Nestos iz čega se izvodi ime grada Oneum (Onaeum).”

4.4.2. Trg koji je ime dobio prema drugom toponimu

- Poljički trg imenovan je prema kraju koji se nalazi zapadno od grada Omiša. Proteže se između rijeke Cetine i rijeke Žrnovnice. Nekada je taj dio bio u sastavu Poljičke Republike, koja je postojala od 13. do 19. stoljeća. Grb Poljičke Republike prikazivao je lik svetoga Jure kako ubija zmaja.

Od ukupno 5 popisanih hodonima čija su imena motivirana drugim toponimom, samo je 1 hodonim preimenovan 1992. godine. Motivacija navedenoga hodonima prije 1992. godine bila su zbivanja u Drugom svjetskom ratu.

4.5. Ulice i dijelovi grada koji su ime dobili prema biljnim vrstama

4.5.1. Ulice koje su dobile ime prema biljnim vrstama

- Lisičina je imenovana prema istoimenom dijelu grada u kojem se nalazi.
- Put Borka imenovan je prema istoimenom dijelu grada u kojem se nalazi.

4.5.2. Dijelovi grada koji su ime dobili prema biljnim vrstama

- Pod borićima²⁵ nosi ime prema borovima koji rastu u tome dijelu grada.
- Smokvica je imenovana prema velikom broju stabala smokve.
- Vrisovci su imenovani prema ljekovitoj biljci vrisak koja na ovom predjelu grada raste u izobilju. Na Vrisovcima se nalazi istoimeno gradsko groblje otvoreno 1971. godine.
- Lisičina je dobila ime prema ljekovitoj, kultiviranoj biljci lisičini. Lisičina cvjeta od lipnja do srpnja cvjetovima ružičaste ili plave boje, a stabljika joj može narasti do metra visine.
- Borak nosi ime prema velikom broju borova koji rastu u ovom dijelu Omiša.

Od ukupno 7 popisanih hodonima samo je jedan hodonim (današnji hodonim Pod borićima) preimenovan 1992. godine. Društvena i politička zbivanja za vrijeme i nakon Drugoga svjetskog rata poslužila su kao motivacija navednoga hodonima u razdoblju prije 1992. godine.

²⁵ Trg AFŽ-a (Antifašistički front žena) 1992. postaje Pod borićima.

4.6. Ulice koje su dobile ime prema geografskim obilježjima (vrsti tla ili klimatskim obilježjima)

- Put Skalica nosi ime prema dijelu grada Skalice, koji je ime dobio zbog karakteristika tla na kojem je izgrađen. Teren, odnosno zemljište na kojem je dio grada izgrađen nije bilo ravno već kaskadno te je svojim izgledom podsjećalo na stubište.
- Ravnice su ime dobile prema karakteristikama terena u kojem se dio grada nalazi.
- Nemira je imenovana prema mikroklimatskim obilježjima lokaliteta koji je ime dobio zbog izloženosti jakim vjetrovima te zbog svojega položaja i otvorenosti prema moru.
- Put Nemire nosi ime prema istoimenom dijelu grada u kojem se nalazi.
- Nemira I – XI imenovane su prema istoimenom dijelu grada u kojem se nalaze.

4.7. Ulice koje su dobile ime prema ljudskoj djelatnosti

- Ribarska ulica imenovana je prema ribarskoj djelatnosti koja je, uz gusarstvo, bila glavni izvor prihoda Omišanima, prije početka razvoja turizma u 20. stoljeću.
- Mlija nosi ime prema mlinovima koji su se nekada u povijesti nalazili na tom predjelu.
- Put Mlija imenovan je prema istoimenom dijelu grada u kojem se nalazi.

4.8. Ulice koje su ime dobile prema omiškoj gusarskoj tradiciji

- Knezova Kačića ²⁶ nosi ime prema već spomenutoj hrvatskoj velikaškoj obitelji Kačić koja je sinonim za gusarske pohode Omišana. Na obiteljskom grbu Kačića nalazio se crveni zmaj s krunom. Na vlasti su bili u 12. i 13. stoljeću, a gusarstvo je u razdoblju njihove vladavine bilo na svom vrhuncu. To je rezultiralo potpisivanjem mirovnih sporazuma s priobalnim gradovima i plaćanjem danka Omišanima u zamjenu za sigurnost trgovačkih brodova.
- Obala gusara imenovana je prema gusarskoj tradiciji koja je obilježila jednu povijesnu epohu grada Omiša.

Od ukupno dvaju popisanih hodonima koja su motivirana omiškom gusarskom tradicijom, jedan je hodonim preimenovan 1992. godine. Kao što je to slučaj kod većine preimenovanja, tako je i motivacija navedenoga hodonima u razdoblju prije 1992. godine bila osobno ime osobe istaknute u Drugom svjetskom ratu.

²⁶ Ulica Renka Špeca 1992. godine postaje ulica Knezova Kačića.

4.9. Ulica i dio grada koji su ime dobili prema položaju

4.9.1. Ulica koja je dobila ime prema položaju

- Ulica Vangrad²⁷ imenovana je prema istoimenom dijelu grada u kojem se nalazi.

4.9.2. dio grada koji je dobio ime prema položaju

- Vangrad je ime dobio prema tome što se taj dio današnjeg grada nekada nalazio izvan samoga grada, odnosno izvan stare gradske jezgre.

4.10. Ulice čija su imena motivirana važnim događajima iz hrvatske povijesti

- Trg hrvatskog preporoda ime je dobio prema pokretu koji se provodio na području kulture i politike u prvoj polovini 19. stoljeću. Pokret se zalagao se očuvanje autonomije hrvatskih područja, koja su se u tom trenutku nalazila pod raznim vladarima. U sklopu hrvatskoga narodnog preporoda odvijao se ilirski pokret. Početak preporoda obilježilo je izdavanje *Novina hrvatskih* i *Danice ilirske*. Hrvatska enciklopedija u svom mrežnom izdanju navodi kako su pripadnici ilirskoga pokreta djelovali pod tim imenom kako bi na taj način okupili sve Hrvate i ostale južne Slavene. Na taj su način nastojali provesti književno jedinstvo. Ljudevit Gaj sastavlja *Kratku osnovu horvatsko-slavenskoga pravopisanja*, a osim njega djeluju i Stanko Vraz, Petar Preradović, kao i grof Janko Drašković.
- Ulica Omiške bojne ime je dobila prema 3. Omiškoj bojnoj, koja je bila u sastavu 114. brigade HV-a u Domovinskom ratu. Omiška bojna osnovana je 29. lipnja 1991. godine. Tijekom pet godina djelovanja kroz nju je prošlo više od 1 600 pripadnika, od čega su 24 pripadnika poginula. Bojna se istaknula po tome što je prva krenula u pomoć opkoljenom Dubrovniku, a djelovala je na području Južnoga bojišta i Drniša.

4.11. Zemljopisni termini u toponimiji

- Garma²⁸ je ime dobila prema toponimijskom apelativu koji označava priobalnu špilju nastalu abrazijom mora, kojoj je najveći otvor okrenut prema moru. Ime je predrimskoga postanja, a dolazi od apelativa *garma* – **balma*, što označava pećinu s urušenim svodom. Do 1996. godine u Garmi se nalazilo domobransko groblje s posmrtnim ostacima vojnika iz Drugoga svjetskog rata.

²⁷ Prilaz moru 1992. postaje ulica Vangrad.

²⁸ Katarina Lozić Knezović: *Obalni toponimi otoka Brača* – prilog *Bračkoj toponimiji* Petra Šimunovića, Šimunović, Petar (1986.) Istočnojadranska toponimija, Logos.

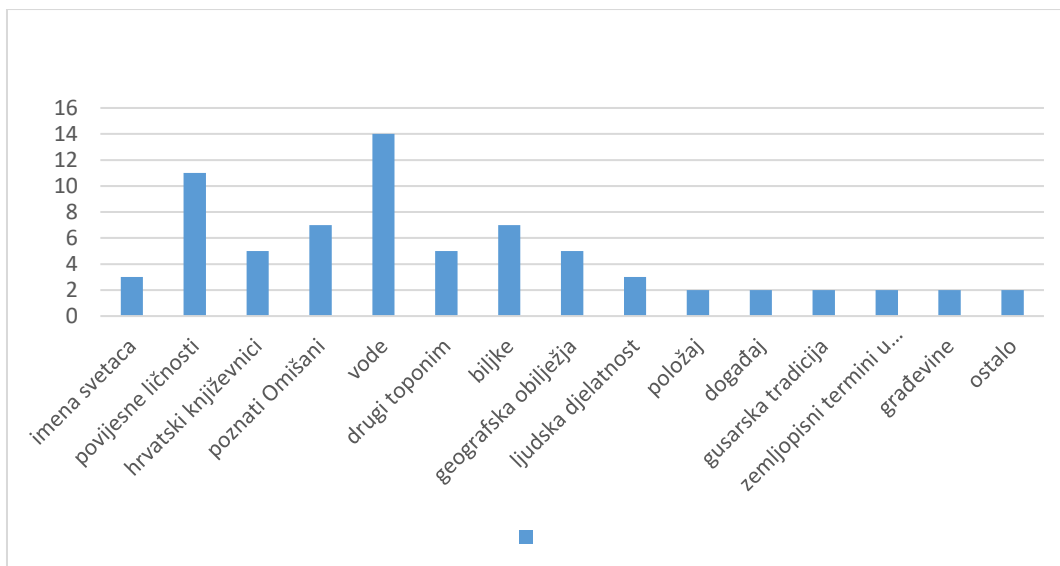
- Planovo je ime dobilo prema glagolu *plandovati* i apelativu *plandište*, koji se odnosi na sjenovito mjesto za planinom na kojem se možete skloniti od sunca.

4.12. Ulice koje su dobile ime prema građevini

- Put mostine²⁹ ime je dobio prema ostacima podvodnoga zida kojim su se gusari koristili u obrani od napada neprijateljskih brodova. Za podvodni zid znali su samo Omišani, dok neprijatelji nisu znali za to da se zid nalazi ispod površine rijeke Cetine. Prilikom pokušaja napada na grad Omiš neprijateljski bi se brodovi nasukali na podvodni zid i tako postali lak plijen gusarima.
- Peovo je imenovano prema utvrdi Peovici ili Mirabeli iz 13. stoljeća koja se nalazi neposredno iznad stare gradske jezgre.

4.13. Ostalo

- Glagoljaška ulica³⁰ ime je dobila prema svećenicima koji su se u bogoslužju koristili staroslavenskim jezikom i glagoljicom.
- Novo naselje imenovano je prema starosti postanka, tj. izgradnje u odnosu na ostatak Omiša. Novo naselje predstavlja najnoviji dio grada Omiša koji se počeo izgrađivati tek nakon Drugoga svjetskog rata, na zemlji koja je oduzeta fratrima.

²⁹ Zagorje ob Savi 1992. godine preimenovana je u Put Mostine. Ulica Zagorje ob Savi ime je dobila prema općini u Sloveniji koja se u tom razdoblju bratimila s Omišem.

³⁰ Dotadašnja ulica Ivana Pivčevića 1992. preimenovana je u Glagoljašku ulicu.

Analizom je utvrđeno da se motivacija za imenovanje ulica i trgova u povijesnoj hodonimiji do 1992. godine i motivacija za današnja imena ulica i trgova bitno razlikuje. U današnjoj hodonimiji dominiraju pojmovi koji su motivirani imenima voda ili položajem u odnosu na vode, što nimalo ne čudi kad se uzme u obzir da je Omiš grad koji se istovremeno nalazi i na rijeci i na morskoj obali. Odmah za njima slijede hodonimi motivirani istaknutim povijesnim ličnostima iz različitih povijesnih etapa. S druge strane, u povijesnoj hodonimiji dominiraju imena motivirana osobnim imenima građana Omiša, koji su sudjelovali ili poginuli u Drugom svjetskom ratu. Za ovom skupinom slijede hodonimi koji su motivirani isključivo socijalnim i političkim zbivanjima Drugoga svjetskog rata. Dolazimo do zaključka kako današnja hodonimija pri nastanku nije usredotočena isključivo na jedno povijesno razdoblje, kao što je to slučaj kod povijesne hodonimije, već su hodonimi motivirani povijesnim ličnostima iz različitih vremenskih razdoblja. Također je uočljiv veći broj različitih skupina s obzirom na motivaciju hodonima koje su nastale na temelju uočenih zajedničkih obilježja.

Rezultati istraživanja pokazuju kako ne postoje bitne razlike u udjelu spolova u povijesnoj i današnjoj hodonimiji. Naime, od 13 osobnih imena koja su uzeta kao motiv prilikom imenovanja ulica i trgova prije 1992. godine, svih 13 imena pripada muškarcima. Do danas je svoju ulicu u Omišu zavrijedila samo poljička junakinja Mila Gojsalić. Od ukupno 24 osobna imena koja su poslužila kao motivacija prilikom imenovanja ulica i trgova u Omišu, samo je jedno ime pripadalo ženskoj osobi, dok su sva preostala 23 imena pripadala muškim osobama.

Kada je riječ o istaknutim Omišanima čija su imena bila motivacija za imenovanje ulica i trgova, situacija se ponešto razlikuje u povijesnoj i današnjoj hodonimiji. Udio Omišana u ukupnom broju povijesnih ličnosti po kojima su ulice i trgovi u Omišu dobili ime daleko je veći u povijesnoj, nego u današnjoj hodonimiji. Danas prednjače imena istaknutih ličnosti koje nisu izravno povezane s Omišem, dok su u prošlosti uvjerljivo prednjačila imena osoba koje su sav život ili dio života provele u Omišu.

5. Popis i etimologije hodonima u gradu Omišu^{31 32}

ulica Ante Starčevića³³ – antroponimskoga postanja prema osobnom imenu.

Borak – fitonimskoga postanja motiviran apelativom *bor* < psl. **borъ* 'biljni rod četinjača (Pinus)'.
(Pinus)'.
Brzet i ulica Brzet³⁴ – motiviran pridjevom *brz* < psl. **brzъ* 'živahan, koji u kratkom vremenu prelazi velik razmak ili udaljenost'.

Cetinska ulica – prvi član motiviran je imenom rijeke, a drugi član apelativom *ulica* < psl. **ulica* 'prometna uzdužna površina kroz naseljeno mjesto za pješake i vozila'.

Četvrt Kralja Slavca – prvi član motiviran je apelativom *četvrt* 'dio grada po nekim prepoznatljivim svojstvima', drugi član motiviran je apelativom *kralj* < psl. **korljъ* 'najviši nasljedni naslov vladara u nekim državama', 'državni vladar koji (u pravom smislu) nema nikoga nad sobom' ← *Karol*, ime franačkog vladara Karla Velikoga s kojim su Slaveni prvi došli u dodir.

Četvrt kralja Zvonimira – imenovana prema hrvatskom vladaru.

Četvrt Ribnjak – drugi član dolazi od apelativa *ribnjak* < 'prirodni ili umjetni bazen za uzgoj ribe' < psl. i csl. *ryba*.

Četvrt Žarka Dražojevića – drugi i treći član antroponimskoga su postanja prema osobnom imenu.

ulica Drage Ivaniševića – antroponimskoga postanja prema osobnom imenu.

ulica Federika Benkovića – antroponimskoga postanja prema osobnom imenu.

Fošal – motiviran apelativom *foša* < tal. foissa 'dugačak i dubok prokop za ulazak u more i zaštitna luka za brodice'.

³¹ Za etimologijska objašnjenja i definiranje hodonima upotrijebljeni su: *Etimološki rječnik hrvatskog ili srpskog jezika* (Skok, Petar), *Hrvatski etimološki rječnik* (Gluhak, Alemko), *Rječnik JAZU* – Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika i *Hrvatski jezični portal* (HJP).

³² Prema Popisu ulica i trgova izdan od strane Državne Geodetske Uprave, Ispostave Omiš, dana 12. 11. 2007. godine pojedina imena u sebi ne sadrže apelativ ulica. Ukoliko apelativ ulica nije dio imena, utoliko se piše malim početnim slovom.

³³ Lasić (2017: 137) uočava kako se kod hodonima koji su antroponimskoga postanja prema osobnom imenu i kod hodonima s prezimskom sastavnicom nerijetko izostavlja hodonomastički apelativ *ulica*. Izostavljanjem pretkazivanoga člana nastaju imena koja predstavljaju eliptične oblike. Ovakav se primjer u omiškoj hodonimiji ponavlja čak 20 puta.

³⁴ U hodonimiji grada Omiša tri su primjera hodonima kod kojih se ime ulice poklapa s imenom gradskoga predjela, a to su Brzet, Lisičina i Slavinj.

Lasić (2017:137) navodi kako je kod imena gradskih četvrti, imena manjih dijelova četvrti te imena potoka moguća homonimija. Navedena imena preuzimaju hodonimsku funkciju bez formalnih preinaka što može dovesti do nesporazuma u komunikaciji.

ulica Fra Stjepana Vrljića – prvi član dolazi od apelativa *fratar* 'redovnik nekog katoličkog reda, ob. franjevac' < tal. ← *frate* 'brat, fratar' ← lat. *brat* ('dodatak pred imenom/imenom i prezimenom nekih crkvenih redova'), a drugi i treći član antroponimskoga su postanja prema osobnom imenu.

Garma – prema toponimijskom apelativu *garma* za priobalnu spilju nastalu abrazijom mora, kojoj je najveći otvor okrenut prema moru.³⁵

Glagoljaška ulica – prvi član dolazi od pridjeva *glagoljaški*, koji se odnosi na *glagoljaše* < psl. **golgoljati* (csl. *glagolati*) 'služiti misu na staroslavenskom jeziku', drugi član dolazi od apelativa *ulica* < psl. **ulica* 'prometna uzdužna površina kroz naseljeno mjesto za pješake i vozila'.

ulica Ivana Gundulića – antroponimskoga postanja prema osobnom imenu.

ulica Ivana Katušića – antroponimskoga postanja prema osobnom imenu.

ulica Joke Kneževića – antroponimskoga postanja prema osobnom imenu.

ulica Josip Pupačića – antroponimskoga postanja prema osobnom imenu.

ulica Jurja Šubića – antroponimskoga postanja prema osobnom imenu.

ulica Knezova Kačića – prvi član dolazi od apelativa *knez* < psl. **knędzъ* ← got. **kuningaz*: 'vladar' ≈ njem. *König* 'kralj', 'feudalni nasljedni vladarski naslov', a drugi je član antroponimskoga postanja prema osobnom imenu.

Lisičina – antroponimskoga postanja prema prezimenu *Lisičić*.

ulica Marka Marulića – antroponimskoga postanja prema osobnom imenu.

ulica Matije Gupca – antroponimskoga postanja prema osobnom imenu.

ulica Milana Marušića – antroponimskoga postanja prema osobnom imenu.

ulica Mile Gojsalić – antroponimskoga postanja prema osobnom imenu.

Mlija – od apelativa *mlin* < psl. **mьlinъ* ← stvnjem. *Mulin* ← lat. *molinum* 'sprava za mljevenje žitarica, mesa, ruda', 'mlin, vodenica, mjesto gdje se melju masline.

Mosorska ulica – prema imenu planine *Mosor*, drugi član dolazi od apelativa *ulica* < psl. **ulica* 'prometna uzdužna površina kroz naseljeno mjesto za pješake i vozila'.

Nemira i ulice Nemira I-XI – od pridjeva *nemir* < *ne-* + *mir* 'stanje uznemirenosti, nespokoјstvo' < psl. i csl. *mirъ* 'mir, svijet'.

³⁵ V. Marasović-Alujević i Lozić Knezović 2014: 12.

Novo naselje – prvi član dolazi od pridjeva *nov* < psl. i csl. *novъ* ← ie. **newos* (lat. *novus*, grč. *néos*) 'koji je tek izgrađen, tek nastao, na kojemu se to vidi, koji se tek pojavio itd.', a drugi član dolazi od apelativa *naselje* < na- + selo < psl. **selo* 'svaka naseobina bez obzira na veličinu', 'manja naseobina koja nema izrazita obilježja grada, a nije ni selo, jer se mnogi stanovnici ne bave poljoprivredom'.

Obala gusara – prvi član dolazi od apelativa *obala* < psl. **obvala* 'pojas zemlje uz more, rijeku ili obalu', a drugi član dolazi od apelativa *gusar* < od starijega **gursar* ← ngrč. *goursárēs* ← tal. *corsaro* 'pomorac koji pljačka druge brodove ili ratuje na moru kao najamnik'.

ulica Omiške bojne – prvi član je motiviran imenom grada, drugi član dolazi od apelativa *bojna* < *boj* < psl. **bojъ* 'jedinica kopnene vojske Republike Hrvatske'.

Peovo – ime je motivirano imenom utvrde (Peovica).

ulica Petra Preradovića – antroponimskoga postanja prema osobnom imenu.

Planovo – prema glagolu *plandovati* i apelativu *plandište* koji se odnosi na sjenovito mjesto za planinom na kojem se možete skloniti od sunca', tj. staroga apelativa *plana* značenja 'neplodan zaravnjak'.³⁶

Pod borićima – prvi član dolazi od prijedloga *ispod*, *pod* < s- + *pod* < psl. i csl. **podъ* 'dolje prema čemu', a drugi član dolazi od deminutiva množine apelativa *bor* < psl. **borъ* 'biljni rod četinjača'.

Poljički trg – prvi član dolazi od imena povijesno-geografskoga pojma *Poljica*, a drugi od riječi *trg* < psl. **tъrgъ* 'slobodan i ravan javni prostor u gradu'.

Put Borka – prvi član dolazi od apelativa *put* < psl. i csl. *pъtъ* 'prostor po kome se ili kroz koji se odvija kretanje i javni promet', a drugi član prema dijelu grada *Borak*.

Put mostine – prvi član dolazi od apelativa *put*, a drugi član dolazi od augmentativa apelativa *mostina* 'urušeni ostatci mosta' < psl. i csl. *mostъ* 'građevina ili objekt koji služi za prelaženje ljudi i tereta preko rijeke, morskoga tjesnaca, provalije itd.

Put Mlija – prvi član dolazi od apelativa *put*, a drugi je motiviran toponimom *Mlija*.

Put Nemire – prvi član dolazi od apelativa *put*, a drugi je motiviran toponimom *Nemira*.

Put Oneuma – prvi član dolazi od apelativa *put*, a drugi član motiviran je povijesnim imenom grada Omiša.

Put Skalica – prvi član dolazi od apelativa *put*, a drugi član motiviran je dijelom grada *Skalice*.

³⁶ V. Marasović-Alujević i Lozić Knezović 2014: 106.

Put Stare Duće – prvi član dolazi od apelativa *put*, a preostali dio imena motiviran je imenom naselja *Staro Duće*.

Put Ribnjaka – prvi član dolazi od apelativa *put*, a drugi član motiviran je imenom omiške četvrti *Ribnjak*.

Put Vrila – prvi član dolazi od apelativa *put*, a drugi član motiviran je imenom dijela grada *Vrilo*.

Punta – dolazi od apelativa *punta* < tal. *punto* 'vrh kopna što se pruža u more'.

Ravnice – dolazi od pridjeva *ravnica* < *ravan*, < psl. **orvъnъ*, csl. *ravъnъ* 'koji je bez izbočina i udubljenja, koji je bez neravnina i upućuje na konfiguraciju terena.

ulica Renka Šperca – antroponimskoga postanja prema osobnom imenu.

Ribarska ulica – prvi član dolazi od apelativa *ribar* < *riba* < psl. i csl. *ryba* 'onaj koji živi od ribolova, koji ribu lovi po zanimanju', a drugi član dolazi od apelativa *ulica*.

Rika – dolazi od apelativa *rijeka* < psl. i csl. *rěka* ← ie. * (H)*rey-* 'teći (*lat.* rivus: potok, *skr.* rayas: tijek), 'veći tok slatke vode koji teče koritom na površini Zemlje i ulijeva se u drugu rijeku, more ili jezero'.

Slavinj (ulica i kvart) – ime je vjerojatno antroponimnoga postanja prema imenu kralja – *Slavac, Slavić*.

Smokvica – ime dolazi od deminutiva apelativa *smokva* < psl. **smoky* ← got. *smakka* (isprva 'ukusno voće') 'voćka iz porodice dudova' (*Ficus carica*).

ulica Svetog Roka – prvi član dolazi od pridjeva *svet* < psl. **svętъ* 'koji je bezgrešan, savršen, čist', a drugi je član antroponimskoga postanja prema imenu svetca.

Trg doktora Franje Tuđmana – prvi član dolazi od riječi *trg* < psl. **trъgъ* 'slobodan i ravan javni prostor u gradu', a preostali dio motiviran je titulom i imenom predsjednika Republike Hrvatske.

Trg hrvatskog preporoda – prvi član dolazi od riječi *trg*, a preostali dio imena motiviran je nacionalnim, kulturnim i političkim pokretom u 19. stoljeću – *hrvatski narodni preporod* (< *hrvatski* 'koji se odnosi na Hrvatsku i Hrvate'; < *preporod* 'polet, procvat nakon nedjelovanja ili mirovanja' < *preporoditi* (*se*)).

Trg Ivana Raosa – prvi član dolazi od riječi *trg*, a preostali dio antroponimskoga je postanja prema osobnom imenu.

Trg kralja Tomislava – prvi član dolazi od apelativa *trg* < psl. **trъgъ*, drugi član dolazi od apelativa *kralj* < psl. **korljъ*, a treći član je antroponimskoga postanja prema imenu kraja.

Trg svetog Jeronima – prvi član dolazi od riječi *trg* < *psl.* **tъrgъ*, drugi član dolazi od pridjeva *svet* < *psl.* **svęty* 'koji je bezgrešan, savršen, čist', a treći je član antroponimskoga postanja prema imenu svetca.

Trg svetog Mihovila – prvi član dolazi od riječi *trg*, drugi član dolazi od pridjeva *svet*, a treći je član antroponimskoga postanja prema imenu svetca.

Trg Stjepana Radića – prvi član dolazi od riječi *trg*, a preostali dio imena antroponimskoga je postanja prema imenu.

U luci – drugi član dolazi od apelativa *luka* < *psl.* **lōka* 'zavoj, obala uz zavoj rijeke', 'uređen dio obale za pristup brodova'.

Vangrad i ulica Vangrad – ime je kompozit priloga *van(i)* < *psl.* i *csl.* *vъnъ* 'izvan mjesta ili izvan onoga o čemu je riječ' i apelativa *grad* < *psl.* **gordъ* 'ograđeno mjesto, naselje, srednjovjekovna utvrda koja je služila za stanovanje i obranu'.

Vrilo – ime dolazi od apelativa *vrilo* < *vrelo* < *psl.* i *csl.* *vъręti* 'mjesto gdje izvire vode, izvor, zdenac, studenac, vrutak''.

ulica Vladimira Nazora – ime je antroponimskoga postanja prema osobnom imenu.

Vrisovci – ime je motivirano nazivom na za biljku *vris* < *vrijes* < *psl.* **versъ* 'rod grmolikih biljaka (Erica)'.

Vukovarska ulica – prvi član motiviran je imenom grada Vukovara, a drugi član apelativom *ulica* < *psl.* **ulica* 'prometna uzdužna površina kroz naseljeno mjesto za pješake i vozila'.

6. Zaključak

Omiš je gradić iznimno bogate povijesti što se jasno reflektira u imenima ulica i trgova. U povijesnom kontekstu neizostavno je spomenuti knezove Kačiće koji su vladali u 12. i 13. stoljeću. Uz Kačiće se vezuje gusarska tradicija koja zauzima važno mjesto u povijesti grada i koja se pojavljuje kao motiv, kako u povijesnoj, tako i u suvremenoj homonimiji. Također je važno napomenuti da se Priko nalazilo u sastavu Poljičke Republike, koja se prostirala na području između rijeka Cetine i Žrnovnice, a koja je uspostavljena u 13. stoljeću i trajala je sve do 1807. godine.

Radom je utvrđeno da su hodonimi u razdoblju prije 1992. godine u prvom redu bili motivirani osobnim imenima građana koji su sudjelovali ili su se istaknuli u Partizanskom pokretu. Osim osobnih imena, kao motivacija su poslužile i povijesne i društvene prilike za vrijeme i nakon Drugoga svjetskog rata. U suvremenoj hodonimiji broj osobnih imena koja su

poslužila kao motivacija prilikom imenovanja znatno je manji. U imenovanju prednjače pojmovi koji se vezuju uz vodu ili uz položaj u odnosu na vodu. Velik broj hodonima motiviran je povijesnim osobama, među kojima su najbrojniji književnici. Nisu rijetki ni hodonimi imenovani prema geografskim pojmovima ili biljnim vrstama koje se mogu pronaći u Omišu i njegovoj okolini. Sljedeću najbrojniju skupinu predstavljaju hodonimi motivirani osobnim imenima poznatih Omišana. Iz svega navedenoga možemo zaključiti kako hodonimi s obzirom na motivaciju svjedoče o kulturnom i povijesnom bogatstvu grada.

7. Sažetak

U ovom je radu prikazano porijeklo današnjih imena gradskih ulica, trgova i dijelova grada. Imena su razvrstana u skupine prema zajedničkim obilježjima, a za svako je ime dan kratki pregled o podrijetlu i nastanku. Prikazana je i istražena hodonimija grada Omiša prije 1992. godine. Naime, te je godine većina ulica i trgova u Omišu preimenovana, a manji broj hodonima te je godine nastao po prvi put. Hodonimi koji su postojali prije 1992. godine također su razvrstani u skupine prema uočenim zajedničkim obilježjima, a svakom je hodonimu istražena motivacija u imenovanju. U povijesnom je kontekstu naglasak stavljen na prikaz zanimljive i za povijest grada Omiša iznimno značajne gusarske djelatnosti.

8. Summary

The origin of today's names of city streets, squares and parts of the city was shown in this paper. The names were classified according to common characteristics, and each name was separately analyzed by giving general description and an overview of the origin. The hodonymy of the city of Omiš before 1992 was presented and analyzed. In that year most of the streets and squares in Omiš were renamed, and a smaller number of them were named for the first time. The hodonyms that existed before 1992 were also classified according to the observed common characteristics, and for each hodonym the origin of the name and the motivation for the naming was analyzed. In the historical context, the emphasis was on the presentation of an interesting and extremely significant pirate activity in Omiš.

9. Literatura

1. Frančić, Anđela. 2015. Suvremena hrvatska onomastika – izazovi, potrebe i mogućnosti. *Croatica XXXIX*, 75 – 85.
2. Gluhak, Alemko. 1993. *Hrvatski etimološki rječnik*. Zagreb: August Cesarec.
3. HJP - Hrvatski jezični portal
<https://hjp.znanje.hr/index.php?show=search> pristupljeno 15. ožujka 2024. godine
4. Lasić, Josip. 2017. *Onomastički opis splitske hodonimije*, doktorski rad, Zagreb: Filozofski fakultet u Zagrebu.
5. Lozić Knezović, Katarina. 2018. Obalni toponimi otoka Brača – prilog Bračkoj toponimiji Petra Šimunovića. *Folia onomastica Croatica* 27: 47–69.
6. Marasović-Alujević, M.; Lozić Knezović, K. 2014. Toponimija otoka Šolte. Split: Filozofski fakultet.
7. Marušić, Bartul. 2018. Pravno-povijesni dokumenti i kaznenopravna stvarnost Omiša uoči i nakon statuta iz 1579. godine. *Zbornik Janković, Vol. III, No. 3*: 53–82.
8. Omiški... 2003. *Omiški ljetopis*. Omiš: Župa svetog Mihovila arkandela.
9. Poljički... 2019. *Poljički statut*. Omiš: Društvo Poljičana sveti Jure Priko.
10. Reljanović, Mario. 2000. Pečat omiškog kneza Nikoe Hodimirova Kačića iz 1245. godine. *Anali Zavoda za povijesne znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Dubrovniku, No. 38*, 89–102.
11. Rječnik... 1898.-1903. *Rječnik hrvatskog ili srpskog jezika (1898.-1903.)* Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti.
12. Rogić, Pavle. 1963. Toponomastika ili toponimija kao grana lingvistike, njen predmet i metoda. *Jezik Vol. 11, No 1*: 9–17.
13. Skok, Petar. 1971. *Etimologijski rječnik hrvatskog ili srpskog jezika*. Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti.
14. Šimunović, Petar. 1986. *Istočnojadranska toponimija*. Split: Logos.
15. Šimunović, Petar. 2009. *Uvod u hrvatsko imenoslovlje*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.

Izvori

16. Državna geodetska uprava, Ispostava Omiš, Popis ulica i trgova iz 2007. godine.
17. Nacrt – Plan razvoja Grada Omiša do 2030. godine.

<https://omis.hr/wp-content/uploads/2023/07/NACRT-Plan-razvoja-Grada-Omisa-09.01.2023.pdf>

18. Rješenje Skupštine općine Omiš o imenovanju i preimenovanju ulica i trgova na području grada Omiš od 27. siječnja 1992. godine.
19. Službene stranice Grada Omiša, pristupljeno 09. veljače 2024. godine
<http://www.omis.hr/OGradu/Povijest/tabid/58/Default.aspx>
20. Službeni glasnik grada Grada Omiš, broj 4, 8. lipnja 2000.

Izjava o pohrani i objavi ocjenskog rada
(završnog/diplomskog/specijalističkog/doktorskog rada - podcrtajte odgovarajuće)

Student/ica: Marijana Krivić

Naslov rada: Hodonimija grada Omiša

Znanstveno područje i polje: Humanističke znanosti, filologija

Vrsta rada: Završni rad

Mentor/ica rada (ime i prezime, akad. stupanj i zvanje):
dr. sc. Katarina Lozić, Knežović, izv. prof.

Komentor/ica rada (ime i prezime, akad. stupanj i zvanje):
/

Članovi povjerenstva (ime i prezime, akad. stupanj i zvanje):
dr. sc. Tanja Brešan Ančić, izv. prof.
doc. dr. sc. Antonia Luketin-Alfirević

Ovom izjavom potvrđujem da sam autor/autorica predanog ocjenskog rada (završnog/diplomskog/specijalističkog/doktorskog rada - zaokružite odgovarajuće) i da sadržaj njegove elektroničke inačice u potpunosti odgovara sadržaju obranjenog i nakon obrane uređenog rada.

Kao autor izjavljujem da se slažem da se moj ocjenski rad, bez naknade, trajno javno objavi u otvorenom pristupu u Digitalnom repozitoriju Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Splitu i repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o visokom obrazovanju i znanstvenoj djelatnosti (NN br. 119/22).

Split, 04. 07. 2024.

Potpis studenta/studentice: M. Krivić

Napomena:

U slučaju potrebe ograničavanja pristupa ocjenskom radu sukladno odredbama Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima (111/21), podnosi se obrazloženi zahtjev dekanici Filozofskog fakulteta u Splitu.

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja Marijana Krivić, kao pristupnik/pristupnica za stjecanje zvanja sveučilišnog/e prvostupnika/ce hrvatskog i njemačkog jezika i književnosti, izjavljujem da je ovaj završni rad rezultat isključivo mogega vlastitoga rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio završnog rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranoga rada, pa tako ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga završnog rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Split, 04.07.2024.

Potpis M. Krivić